

Izazovi na europskom putu Ukrajine

/PIŠE/ MR. SC. ANDREJ PLENKOVIĆ

Potpredsjednik Odbora za vanjske poslove i predsjednik Izaslanstva Europskog parlamenta za odnose s Ukrajinom

Nažalost, **RUSIJA NIJE DOPUSTILA DA UKRAJINA NA MIRAN NAČIN SAMOSTALNO ODLUČUJE o svom razvojnem putu i europskoj budućnosti.** Danas europski političari i intelektualci poručuju da **Ukrajina brani Europu**

Europski parlament je na plenarnoj sjednici održanoj u Strasbourgu 16. rujna 2014. dao pristanak za potvrđivanje Sporazuma o pridruživanju između Europske unije i Ukrajine. Bio je to simboličan i jedinstven događaj jer su europski zastupnici simultano s kolegama u Vrhovnoj radi u Kijevu potvrdili Sporazum. Ova gesta snažne političke i demokratske podrške Ukrajini i njenom europskom putu jasan je znak solidarnosti s ukrajinskim narodom i njegovim izborom za usvajanje europskih vrijednosti i standarda, a koji je sada legitimiran i u najvišem predstavničkom tijelu.

USKORO ĆE BITI GODINA DANA kako u Ukrajini traje kriza koja je započela odlukom bivšeg predsjednika Janukoviča da ne potpiše Sporazum o pridruživanju s EU čime je pridonio neuspjehu prošlogodišnjeg Sastanka na vrhu Istočnog partnerstva u Vilniusu. Prosvjedi na glavnom kijevskom trgu Majdanu doveli su, uz žrtve, do promjene vlasti, izbora novog predsjednika Porošenka i čvrste europske orijentacije novoga ukrajinskog vodstva. Nažalost, Rusija nije dopustila da na miran način Ukrajina samostalno odlučuje o svom razvojnem putu i svojoj europskoj budućnosti. Došlo je do nelegalne aneksije Krima, kao i destabilizacije stanja u regijama na istoku Ukrajine. Stav Europske unije o prirodi konflikta je jasan. Riječ je o oružanoj pobuni proruskih separatista koji potpomognuti djelovanjem Rusije, koje uključuje i podršku u tehnici te ljudstvu kao i prisutnost ruskih postrojbi na terenu, imaju za cilj ugroziti teritorijalnu cjelovitost Ukrajine. Ovakvo kršenje međunarodnog prava, kao i jamstava o sigurnosti Ukrajine iz 1994., ima za posljedicu ugrožavanje temeljnih načela međunarodnog poretka koji se gradio proteklih desetljeća i koji je ozbiljno narušio međunarodnu sigurnost. Odnosi Rusije i Zapada

dovedeni su na najnižu razinu nakon pada Berlinskog zida. Vrlo je jasno ruska politika osuđena nizom zaključaka Europskog vijeća, uvođenjem više paketa restriktivnih mjera koje sve više pokazuju učinke, kao i brojnim rezolucijama Europskog parlamenta. Snažne poruke upućene su i sa Sastanka na vrhu Sjevernoatlantskog saveza u Newportu, a čvrste stavove iznio je i američki predsjednik Obama prigodom posjeta predsjednika Porošenka Washingtonu. Sve to pokazuje da se Ukrajina našla u središtu odmjeravanja snaga i širenja sfera utjecaja između predsjednika Putina i EU-a, NATO-a i SAD-a. Zbog stanja u Ukrajini, a i uslijed niza drugih sigurnosnih incidenata, zabrinutost država srednje i istočne Europe sve više raste, a to je osobito vidljivo u retorici kolega zastupnika iz baltičkih država i Poljske, a recentno i Rumunjske, koja model zamrznutih konflikata gleda kroz iskustva Moldove u Transnistriji.

U SUKOBU NA ISTOKU UKRAJINE poginulo je više od 3000 ljudi, brojni su prognani i izbjegli, znatna su i razaranja infrastrukture, a srušen je i civilni malezijski zrakoplov MH17 u kojem je poginulo 298 ljudi. U takvim okolnostima trilateralnim dogovorom iz Minska od 5. rujna u 12 točaka je dogovoren prekid vatre, razmjena talaca, povlačenje ilegalnih naoružanih skupina, plaćenika i mjere za decentralizaciju dijelova regija Donjecka i Luganska. Primirje je dodatno osnaženo Memorandumom od 19. rujna kojim je do-

govorena sigurnosna zona razdvajanja od 30 km. Važnu ulogu imaju promatrači OEES-a u nadzoru ukrajinsko-ruske granice i poštivanja prekida vatre. Ovim su dogovorima, unatoč pojedinim kršenjima prekida vatre, znatno smanjene vojne operacije i žrtve.

Istodobno, uz navedeni "sigurnosni prekid vatre", u Bruxellesu je 12. rujna dogovoren "trgovinski prekid vatre". Naime, trilateralnim dogovorom povjerenika De Guchta, ukrajinskog ministra Klimkina i ruskog ministra Uljukajeva odlučeno je da se do 1. siječnja 2016. odgodi dio Sporazuma o pridruživanju koji se odnosi na duboki i cjeloviti sporazum o zoni slobodne trgovine. Premda niz aktera smatra kako je time došlo do popuštanja pritisku Rusije koja smatra da bi time bio ugrožen njen izvoz na ukrajinsko tržište zbog uvoza iz EU, čini se da je Ukrajina ipak dobila 14 mjeseci da se njeno gospodarstvo pripremi za dodatnu liberalizaciju tržišta i konkurenciju koja dolazi iz članica EU. A do tada EU nastavlja s politikom autonomnih trgovinskih povlastica prema Ukrajini čime radi dodatnu asimetričnu gestu. Ključno je da ova odgovoda ne smije imati usporavajuće učinke na proces gospodarskih reformi u Ukrajini.

U TOM KONTEKSTU PRIVREMENA primjena svih drugih dijelova Sporazuma o pridruživanju od 1. studenoga 2014. izuzetno je značajna za provedbu ukrajinske "Europske reformske agende". Bitnu ulogu u tom procesu imat će i Parlamentarni odbor za pridruživanje kojem će predsjedati sa strane Europskog parlamenta. Naša zadaća bit će pratiti i poticati proces zakonodavnih reformi u političkim, gospodarskim i sektorskim pitanjima te osnažiti europsku dimenziju sveukupnih promjena u ukrajinskom društvu. U kontekstu nezavidne ekonomske situacije, bit će vrlo značajan rad Skupine za potporu Ukrajini koju unutar Europske komisije

vodi mađarski stručnjak Balas, kao i financijska potpora EU od više od 11 milijardi eura. Zbog nadolazeće zime bitan je i prošlotjedni dogovor iz Berlina o isporuci plina Ukrajini i plaćanjima Rusiji, koji je facilitirao europski povjerenik Oettinger. Svi navedeni elementi čine cjelinu Mirovnog plana predsjednika Porošenka, koji je predlaganjem Zakona o amnestiji (osim za teške zločine i osobe uključene u rušenje u MH17), kao i Zakona o decentralizaciji dijelova regija Donjecka i Luganska, uputio dodatne jasne poruke želje za mirom. Time je osigurao stabilnost pred parlamentarne izbore 26. listopada na kojima će biti izabran novi saziv Vrhovne rade, a koja bi prema aktualnim procjenama trebala osigurati većinu koaliciji desnog centra koja bi dala podršku novoj Vladi i predsjedniku Porošenku za provedbu europskih reformi.

U takvom ozračju vidim i značajnu ulogu EU da pomogne Ukrajini osigurati teritorijalnu cjelovitost, a ponavljam da Hrvatska sa svojim recentnim iskustvom međunarodno potpomognute mirne reintegracije Hrvatskog Podunavlja može ponuditi vrlo korisnu ekspertizu. Stoga pozivam Vladu RH da što prije uputi u postupak potvrđivanja u Hrvatski sabor ukrajinski Sporazum o pridruživanju, te da angažira promatrače u Misiji OEES-a i pokaže veći stupanj aktivizma i solidarnosti s Ukrajinom u trenucima kada mnogi europski političari i intelektualci poručuju da "danas Ukrajina brani Europu".